

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.

Ukraine and Belarus

Журналістська практика

Бйорн Сташен

Мобільна журналістика

Бібліотека масової комунікації
та медіаграмотності
Академії Української Преси

Springer VS

Björn Staschen

Mobiler Journalismus

 Springer VS

Журналістська практика

Засновано

Вальтером Ла Рошем

Видано

Габріеле Гоофакер

ISBN 978-3-658-11782-5

DOI 10.1007/978-3-658-11783-2

ISBN 978-3-658-11783-2 (eBook)

First published in German under the title

Mobiler Journalismus

by Björn Staschen, edition: 1

Copyright © Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 2017

This edition has been translated and published under licence from Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, part of Springer Nature.

Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, part of Springer Nature takes no responsibility and shall not be made liable for the accuracy of the translation.

Цей твір, включаючи всі його частини, захищений авторським правом. Будь-яке використання, яке прямо не дозволено законодавством про авторські права, вимагає попередньої згоди видавця. Це стосується, зокрема, тиражування, перекладу, мікрофільмування, зберігання та обробки в електронних системах. Відтворення загальних назв, торговельних назв, позначень продуктів тощо в цьому творі не виправдовує припущення про те, що такі назви можна розглядати як вільні з погляду законодавства про захист товарних знаків і марок, і тому можуть використовуватися будь-ким, навіть без спеціального позначення.

Видавець, автори та редактори виходять із того, що дані та інформація в цьому творі є повними і правильними на момент публікації. Ні видавець, ні автори, ні редактори не беруть на себе жодних гарантій, явних чи неявних, щодо змісту твору, будь-яких помилок чи тверджень. Видавець залишається нейтральним щодо географічних призначень та територіальних позначень на опублікованих картах та щодо адрес установ.

Бйорн Сташен

Мобільна журналістика

Київ 2021

УДК 070:004.7](072)
С78

Текст друкується за виданням: Björn Staschen. Mobiler Journalismus.
Hamburg: Springer VS, 2017.

Сташен Б.

Мобільна журналістика: практичний посібник / Сташен Б. ; пер. з нім.
В. Климченка / за загал. ред. В. Іванова. — К. : Центр вільної преси,
2021. — 260 с.

Книжка «Мобільна журналістика» Бйорна Сташена присвячена практичним
проблемам переходу традиційної журналістики до використання новітнього
обладнання та новітніх застосунків у теле- та радіожурналістиці.

Книжка буде корисна як практичним журналістам, так і тим, хто тільки прихо-
дить в професію.

УДК 070:004.7](072)

ISBN 978-617-7370-29-0

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Ukraine and Belarus

Gefördert durch die Bundesrepublik Deutschland
За підтримки Федеративної Республіки Німеччина

- © Академія української преси, 2021
- © Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, 2021
- © Центр Вільної Преси, 2021
- © Сташен Бйорн, 2021
- © Пер. з нім. Віталій Климченко, 2021

Зміст

Передмова	9
1 Мобільний репортаж	13
Огляд	
1.1 Що таке «мобільна журналістика»?	15
1.2 Переваги і недоліки «репортажу зі смартфона»	18
1.3 Мобільний репортаж і використання новин	21
1.4 Чи позбуваємося ми своїх колег?	23
1.5 Чи позбуваємося ми самих себе?	25
1.6 Нова свобода через мобільну журналістику	26
Додаткова література	28
Пов'язані посилання	28
2 «News Gathering» (збирання новин) у дорозі	29
Нові інформаційні агентства	
2.1 Приймання повідомлень: особиста стрічка новин	33
2.2 Отримання: актуальний сейсмограф	36
2.3 Отримання новин: краудсорсинг	37
2.4 Надсилання: поширення власних повідомлень	38
2.5 Надсилання: кураторство чужих повідомлень	41
2.6 Надсилання: створення спільнот	43
2.7 Перевірка джерел	45
Додаткова література	50
Пов'язані посилання	50
3 Репортерський набір у сумці	51
Обладнання для «мобільної журналістики»	
3.1 Мережі та зв'язок	52
3.2 Муки вибору: який телефон обрати?	53
3.3 Зовнішні мікрофони	57
3.4 Штативи	63
3.5 Тримачі для смартфона	66
3.6 Карданні підвіси	70

3.7	Накладні об'єктиви	72
3.8	Світло	74
3.9	Акумулятор і заряджання	77
3.10	Дрони	79
3.11	Інше	81
	Пов'язані посилання	83
	Інтерв'ю з Марком Бланк-Сеттлом	84
4	Радіо в дорозі	89
4.1	Трохи теорії: аудіоформати	90
4.2	Андроїд: запис і редагування	93
4.3	iOs: запис і редагування	99
4.4	Windows: запис і редагування	105
4.5	Публікування	108
4.6	Live-Streaming (пряма трансляція) та застосунки з приймальним сервером	109
	Додаткова література	111
	Пов'язані посилання	111
	Інтерв'ю з Ніколасом Гарнеттом	112
5	Телебачення в дорозі	119
	Зйомка	
5.1	Засадниче	120
5.2	Орієнтація зображення, напрямок погляду та ручний штатив	121
5.3	Розділяйте сцени: правило п'яти кадрів	125
5.4	Застосунки для зйомки: Filmic Pro	130
5.5	Інші застосунки для зйомки	138
6	Телебачення в дорозі	149
	Монтаж	
6.1	Засадниче	150
6.2	Монтаж на iPhone	151
6.3	Монтаж на телефонах Android	158
6.4	Монтаж на телефонах Windows	165
7	Телебачення в дорозі	169
	Стрим-трансляція	
7.1	Не тільки очевидець: відповідальність при стрим-трансляції	171
7.2	Правові рамки при стрим-трансляції	175
7.3	Змістовні поради і трюки при стрим-трансляції	177
7.4	Важливий не лише вміст	180

7.5	Стримінгові застосунки: Periscope	182
7.6	Стримінгові застосунки: злет і падіння Meerkat	184
7.7	Стримінгові застосунки: Facebook Live	185
7.8	Стримінгові застосунки: Bambuser	188
7.9	Інші стримінгові застосунки також для професійних користувачів	192
7.10	Стримінгові застосунки: потоки на Youtube	194
7.11	Нежурналістські стримінгові застосунки	197
7.12	Стрим-трансляція з кількома джерелами зображень	199
7.13	Професійні рішення за допомогою власного обладнання	201
	Пов'язані посилання	203
	Інтерв'ю з Філіппом Вебером	204
8	Цифровий сторітелінг (оповідь) у дорозі	209
8.1	Подальша обробка фотографій	212
8.2	Оживити фотографії	215
8.3	Комбінація звуку, зображення та відео	220
8.4	Snapchat та Instastories	227
8.5	Застосунки цифрового сторітелінгу	233
	Додаткова література	236
	Пов'язані посилання	236
9	360 градусів — навкруги в дорозі	237
9.1	360 градусів — через застосунок	240
9.2	360 градусів — через камеру	242
9.3	360 градусів: зйомки та сторітелінг	244
9.4	360 градусів: публікування	247
	Пов'язані посилання	249
	Інтерв'ю з Мартіном Геллером	250
	Післямова	255

Передмова

Академія української преси подовжує випуск перекладів українською мовою кращих книжок з журналістики. Зараз ви тримаєте в руках книжку Бйорна Сташена «Мобільна журналістика». Автор — відомий німецький журналіст, репортер телебачення NDR / ARD, керує NextNewsLab та очолює інновації NDR у мобільній журналістиці. Він відомий також як викладач. До «Мобільної журналістики» він разом з Вітце Веллінгом випустив «Мобільний сторітелінг — Путівник журналіста по галактиці смартфонів».

Ця книжка є своєрідним продовженням перекладів 2018-2019 рр., присвячених суміжним темам. Я маю на увазі «Соціальні медіа для журналістів. Редакційна робота з Facebook, Twitter & Co» Штефана Прімбса (її, до речі, широко цитує Бйорн Сташен у своїй роботі) та «Телевізійну журналістику» Даніеля Моя і Мартіна Ордольффа.

Книжка «Мобільна журналістика» цікава з кількох міркувань. Це, як і абсолютна більшість німецьких видань з журналістики, саме посібник. Причому посібник практичний. Тобто повна відсутність теорії та покрокова допомога в підготовці журналістських матеріалів та використанні обладнання і застосунків для цього. Крім того, в ній враховані останні зміни в цьому напрямку.

Теперішній час дає можливість для революційних змін. На наших очах відбувається перехід від тележурналістики, яку можуть дозволити собі тільки великі компанії (через витратність телевиробництва), до індивідуальних виробників рухомого контенту. Це стало можливим через кардинальне покращення знімальної техніки, коли камери багатьох телефонів мають кращу якість, ніж професійна телевізійна техніка. При цьому зросли і монтажні можливості нової техніки. Це перетворює журналіста з власне тільки репортера, на також монтажера, звукоінженера, оператора. Автор не просто перераховує технічні можливості, а й дає практичні поради, як журналісту за допомогою конкретних пристроїв та програм якісно та швидко виконувати свою роботу.

Журналісти були мобільними завжди. У цьому сутність професії. Якісно інформувати людей про те, що відбувається «за вікном» не можна, якщо ти сам не вийдеш на вулицю та особисто не будеш присутнім на події.

Репортажне відчуття атмосфери події можливо тільки за безпосередньої присутності журналіста. Зрозумілі фізичні обмеження. Журналіст не може бути одночасно в різних місцях. Потрібна відповідна обробка матеріалу іншими фахівцями для того, щоб пустити його в ефір або на шпальту. Але тепер, за нових технічних можливостей, відбулася справжня революція в мобільності.

При цьому слід відзначити, що Бйорн Сташен не є сліпим прихильником нових технологій. Він тверезо оцінює ситуації, коли більш ефективними є традиційні підходи. Разом з тим, відчувається захоплення від того, що тепер журналістика стає більш оперативною та менш коштовною.

Цікавим є визначення смартфона як найкращого набору інструментів для журналістської роботи: смартфон дозволяє записати звук і зображення, редагувати та монтувати їх, миттєво передавати тощо. При цьому автора неможливо звинуватити у рекламі новітніх телефонів. Він чітко бачить та говорить про їхні вади, наприклад, необхідність близького розташування до об'єкта зйомки, певні умови освітлення та ін. Особливо небезпечним є те, що тепер журналіст має сам повністю займатися технічним забезпеченням репортажу. І ці зусилля забирають час від власне журналістської роботи. Хоча переваг значно більше. При цьому смартфони стали важливим не тільки виробником, а й джерелом новин для аудиторії.

Ще одна велика проблема: чи не витіснить мобільна журналістика з професії операторів і тих, хто раніше обробляв відео в редакціях? Бйорн Сташен бачить цю проблему і пропонує свій рецепт вирішення: йти назустріч один одному, репортери мають опанувати навички оператора і навпаки. Звичайно, повністю проблеми це не вирішує і цілком можливо, що все ж таки частина вузьких професіоналів вже незабаром буде змушена шукати собі нові галузі діяльності. Тим більше, що потреба зробити новинну журналістику менш витратною є нагальною.

Здешевлення виробництва призводить і до зменшення залежності від державних та комерційних інвестицій. Це вже призвело до потужного виклику з боку молодих новинних стартапів, які пропонують оперативний та досить якісний продукт. Але це призведе і до кризи можливостей отримувати прибуток. Тобто можлива криза журналістики як професії. Автор вважає, що допомогти втриматися на плаву журналістам допоможе професіоналізм. Однак непрофесійний погляд людини, яка раптом опинилася на місці цікавої події, часто є більш привабливим, ніж професійний розгляд цієї події журналістом пізніше. Взагалі, сире відео сприймається краще, бо виглядає автентичним. Тут у журналістів є одна перевага: аудиторія знає, що журналіст відповідає за достовірність тієї інформації, яку подає.

Звичайно, революційні зміни в доступності обладнання, яке можна використовувати для збирання, обробки та розповсюдження інформації, є чудовими для затвердження та розширення такого базового права людини, як свобода слова. Авторитарні вправи політиків по забороні каналів комунікації, які їм не подобаються, стають все менш ефективними. А цензурувати потоки інформації все більш проблематично. Є і зворотній бік медалі. Потік інформації включає в себе і фейкові хвилі. Частина аудиторії виявилася легкою здобиччю для тих, хто використав нові технічні можливості для дезінформування. Хоча зусилля з формування критичного мислення, вироблення простих та ефективних способів перевірки інформації (у тому числі й через смартфони) роблять заслон від екзерсисів будівельників вигаданих реалій.

Особливо гостро стоїть проблема використання можливостей соціальних медіа. З одного боку, ці медіа є потужним джерелом інформації, яке може стати журналістською новиною, з іншого, цю інформацію обов'язково необхідно ретельно перевіряти, бо соціальні медіа — потужний розповсюджувач фейків. Завжди треба пам'ятати, що дописувачі соціальних мереж не зобов'язані дотримуватися журналістських стандартів, тобто їхня інформація потребує критичного погляду та перевірки. До речі, в книжці наводяться кілька шляхів перевірки інформації соцмереж. Цікаво, що при розгляді значення різних соціальних мереж як джерела інформації, Бйорн Сташен використовує їхню роль у подіях на Євромайдані.

Особливої уваги заслуговують соціальні мережі й як розповсюджувачі власне журналістського контенту. І окремі журналісти, і цілі медіа вдало використовують соцмережі для оперативнішого та більш масового охоплення аудиторії.

Цінним є надзвичайно практичний характер книжки. Автор не тільки дає поради щодо того, як використовувати смартфони та інші сучасні прилади в журналістській діяльності, але і як та за якими критеріями обирати ці прилади. Звичайно, при цьому треба враховувати, що книжка писалася кілька років тому, і описане автором технічне оснащення та застосунки вже значно удосконалилися. Цінними є дуже цікаві практичні авторські поради з використання різних застосунків при репортажній зйомці.

Окремий розділ присвячений підготовці мобільних матеріалів для радіо. Причому автор поєднав практичні поради з мініенциклопедією тонкощів підготовки, зберігання та передавання аудіофайлів. Але це не означає, що Бйорн Сташен раптом впадає до висвітлення теоретичних проблем. Детальний опис форматів поєднується з покроковими інструкціями зі створення (запису, монтажу, редагування, зберігання) радіоматеріалу на базі смартфону.

Окремий розділ присвячений стримінгу: як журналістським питанням організації, так і технічним проблемам забезпечення. Дуже цікавими є поради з ведення стримів. Причому тут автор розглядає як суто технічні, так і етичні проблеми. Репортер не має вести себе як просто очевидець, він постійно має пам'ятати про свою аудиторію. Наприклад, абсолютно неприйнятними є жорстокі кадри з понівеченими тілами, при висвітленні терористичних атак треба дотримуватися вимог законодавства тощо. Журналіст не має забувати про своє призначення як інформатора суспільства, він має давати достовірну, повну і збалансовану інформацію. Це дуже важко, але важливо при стрим-трансляціях, коли ситуація часто є непередбачуваною. У виданні представлені також і цілком практичні поради з організації вдалого стриму.

Сильною стороною книжки є також вставні інтерв'ю з відомими авторитетами у мобільній журналістиці. Наприклад, з репортером BBC 5Live Ніколасом Гарнеттом. З 2009 року Ніколас Гарнетт використовує лише власний iPhone, щоб записувати, редагувати та відправляти свої репортажі на радіостанцію, де працює. Він так висловлюється: «Насправді, я ненавиджу цю назву (це про мобільну журналістику), і колись вона зникне. Бо коли ми підготуємо достатньо журналістів, такий спосіб роботи стане просто стандартом. Я прагну настання того дня, коли я вже не буду «аутсайдером», а стану мейнстрімом. Я дуже хочу, щоб кожен журналіст опанував цей метод, бо справа не в інструментах, а в нашому ставленні, у тому, що таке журналістика». І ще: «Нова технологія — це не просто заміна старої. Вона назавжди міняє нашу роботу». Не можна не погодитися.

Книжка «Мобільна журналістика» входить до серії «Журналістська практика», заснованої Вальтером Ла Рошем (АУП видала переклад його «Вступу до практичної журналістики»). Ці так звані «жовті книжки», за якими опановують професію наші німецькі колеги.

Закінчити хотілося б словами Бйорна Сташена: «Мобільна журналістика» означає свободу, особливо в країнах, де немає вільних, незалежних медіа. Але й тут «mobile reporting» створює нові простори для журналістської свободи: бути більше зовні як репортери, на місці, разом із тими, про кого ми робимо репортажі... Прикро, що сьогодні все частіше про це (відстоювання професійної свободи та незалежності) забувають».

Валерій Іванов,

доктор філологічних наук, професор,
президент Академії української преси

1. Мобільний репортаж

Огляд

Резюме

Попередня оцінка — хто і як використовує «мобільну журналістику»? Який тут є досвід, успіхи та невдачі? Чи допомагає #Mojo у виробництві контенту для використання на мобільних пристроях? Чи придатний #Mojo насамперед для економії грошей? Як це змінює картину професійної діяльності журналіста?

Це було радикальне рішення: швейцарський регіональний мовник «Léman Bleu» із Женеви влітку 2015 року повністю переключив виробництво своїх програм на смартфони. Усі репортери були забезпечені айфонами та репортерськими наборами. Головний редактор Лоран Келлер пояснив цей крок у газетному інтерв'ю «Le Temps» так: «Ми вирушили на пошуки більш легкого та швидкого реагування. Але, звичайно, мова також іде про зменшення вартості інформаційних програм».

«У прямому ефірі за 90 секунд» — філософія виробництва новин британської телекомпанії SkyNews майже така ж радикальна: через 90 секунд після того, як репортер прибув на місце події, він має вийти в прямий ефір. На додаток до питання про те, як за такий короткий час він зможе добути необхідну інформацію для фпрямого включення, йдеться насамперед також і про технічну проблему. SkyNews (як і деякі інші мовники) вирішує цю проблему вже протягом декількох років завдяки iPhone: репортери використовують спеціальний застосунок, який для прямого включення поєднує кілька каналів трансляції (див. розділ 7.11.), і самостійно налаштовують своє обладнання, як, наприклад, репортерка Sky Гарріет Хедфілд під час викрадення літака в аеропорту Женеві (ілюстрація 01-01).

© Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH 2017
B. Staschen, Mobiler Journalismus, Journalistische Praxis,
DOI 10.1007/978-3-658-11783-2_1

Ілюстрація 01-01

«В прямому ефірі за 90 секунд»: Уже впродовж кількох років SkyNews підключає репортерів через iPhone. Скриншот: Бйорн Сташен.

Більше простоти, швидша реакція та сподівання на зменшення витрат — чи це всі головні аргументи на користь «мобільної журналістики»? Характерна особливість тележурналістики в останні кілька десятиліть полягала в тому, що вона була надзвичайно затратною у виробництві. Відео та телебачення зазвичай не були справою окремих журналістів (принаймні, до появи перших віджеїв). До того ж, техніка, навіть для віджеїв, була дорогою, це була справжня інвестиція. Небагато журналістів-фрілансерів могли дозволити собі власне обладнання. Виробництво відео (майже) завжди організовувалось на основі поділу праці.

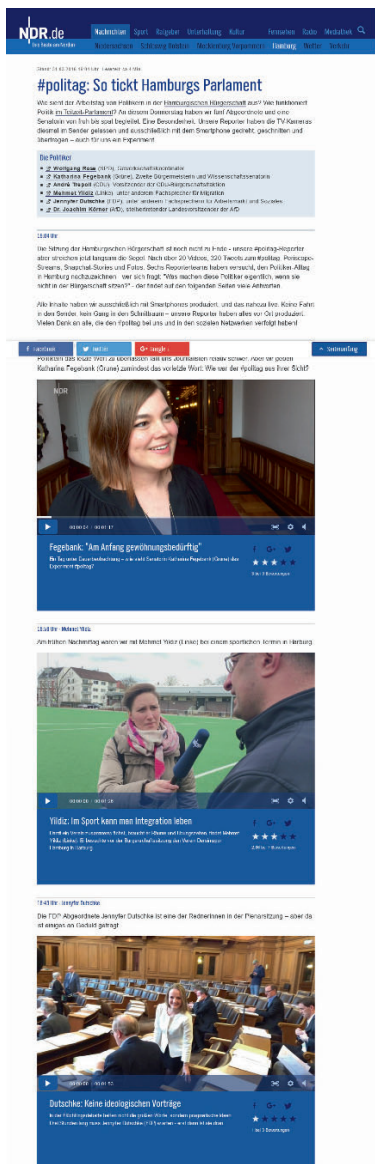
Однак завдяки дедалі потужнішим смартфонам та більш якісним камерам смартфонів намітилася зміна парадигми: деякі телефони вже мають роздільною здатність 4K, тоді як більшість телевізійних студій працюють із роздільною здатністю 1920 x 1080 пікселів (у кращому разі!). Телевізійна техніка стає доступною та простішою у використанні. На зміну армії вузьких спеціалістів (оператори, звукоінженери, монтажери, репортери) — принаймні у новинній журналістиці — все частіше приходять невеликі мобільні групи, які працюють на місці події та знають усі складники виробничого процесу. Це стосується не всіх тем і не всіх ситуацій, але відбувається все частіше.

1.1 Що таке «мобільна журналістика»?

Термін «мобільна журналістика» був придуманий прабатьками #Mojo, такими як австралійський журналіст Іво Бурум (див. 1.6.), автор книги «Підручник з мобільної журналістики», або Глен Б. Малкехі, який працює технічним інноватором на ірландському суспільному мовнику RTÉ, а у 2015 році започаткував «Конференцію з мобільної журналістики» в Дубліні. Малкехі роками навчав журналістів у межах Європейської асоціації мовників “Circsom” і проводив новаторську роботу в цій галузі. Втім, термін «мобільна журналістика» дещо вводиться в оману: звичайно ж, кожен журналіст є мобільним, хороша професійна журналістика завжди була мобільною відповідно до міжнародного галузевого поняття. Це частина журналістської роботи: після ретельного дослідження супроводжувати якусь подію безпосередньо на місці, рухатися разом із нею та залишатися «мобільним». Проте відео- та телевізійні журналісти, використовуючи традиційні виробничі процеси, часто виходять при цьому за межі своїх можливостей.

Якщо журналіст захоче супроводжувати довгу колону демонстрантів і одночасно вести репортаж — чи то у прямому ефірі, чи у формі змонтованих телевізійних роликів, — він зіткнеться зі значними логістичними проблемами: де розмістити ПТС (пересувну телевізійну станцію) для прямих включень під час руху колони? Адже телевізійний фургон зазвичай не може вести трансляцію під час руху, оскільки для цього потрібно точно направити супутникову антену, а правила безпеки праці та дорожнього руху будуть цьому суперечити. Ще складніше: де, і особливо коли, репортер зможе змонтувати щогодинну інформаційну передачу, якщо колона продовжує рухатись? Часто відповідь полягає у складній і дорогій логістиці включно з продюсерами, кур'єрами та правильним позиціонуванням камери і ПТС. А оскільки поточні події не зважають на вписані сценарії, результат часто буває незадовільним, тому що репортер опиняється не в тому місці не в той час.

«Мобільна журналістика» — це насамперед «мобільний репортаж», тобто йдеться про весь виробничий процес. Досі журналістам доводилося зазвичай «повертатися на базу», в редакцію чи в ПТС, щоб виготовити матеріал. «Мобільний репортаж» передбачає, що журналіст бере всі виробничі засоби із собою і працює в дорозі. Це уможливило нову мобільність та нові форми роботи. На відміну від Лемана Блеу у Швейцарії, [моя компанія] NDR ще не перевела свій виробничий процес на лінійне телебачення (станом на осінь 2016). Однак ми маємо хороший досвід роботи з мультимедійними проектами, в яких використовувався «мобільний репортаж».

Ілюстрація 01-02
Проект NDR #politag,
скріншот: Бйорн Сташен

Одним із прикладів є проєкт „#politag“ (ілюстрація 01-02). Шість груп репортерів, як правило, з двох журналістів, супроводжували шістьох політиків протягом одного дня та розповідали про їхню повсякденну роботу перед засіданням земельного парламенту, яке у Гамбурзі відбувається зазвичай пізно пополудні або увечері — так званий «парламент після роботи». Завдання полягало в тому, щоб, використовуючи соціальні мережі, переважно Twitter, Periscope та Snapchat, надсилати «з дороги» телевізійні репортажі.

Це було завдання, яке неможливо було виконати за допомогою звичайних засобів: з одного боку, його реалізація була б фантастично дорогою. З іншого боку, постали б майже непереборні логістичні проблеми: шість груп репортерів, які десь у місті намагаються монтувати, озвучувати та ще й передавати в прямий ефір свої репортажі «з коліс», тоді як їхні підопічні вже прямують на наступні зустрічі. Де розмістити ПТС, пересувні монтажні пульти? Таким чином, єдино можливим рішенням було використовувати лише смартфони. Або навпаки: цей проєкт був би нереальним, якби не було можливості здійснювати всю роботу за допомогою смартфона.

Результат виявився цілком пристойним: ми випустили понад 20 відеорепортажів тривалістю від однієї до двох хвилин, якість яких здебільшого була настільки високою, що ми могли б транслювати їх і по лінійному телебаченню. Ми також випустили багато прямих стримів на Periscope і протягом дня були «трендовою темою» на німецькому твітері — навіть якщо це говорить про те, що світ твітера поки що невеликий.

Важливі також висновки «за лаштунками»: за пів дня ми навчили дванадцятьох наших колег з редакційно-технічного відділу, які мають досвід роботи на телебаченні, основам «мобільного репортерства» через iPhone. Отже, цю технологію, принаймні її основи, можна опанувати після короткого інструктажу. Тому варто замислитися над тим, чи не повинен тренінг з «мобільного репортажу» — з огляду на його технічну простоту — бути першим кроком у навчанні відеожурналістів роботи з камерами, адже навіть невеликі VJ-камери незрівнянно складніші в роботі.

Ще один висновок. До цього проєкту ми залучили не лише своїх колег з телевізійної редакції новин, але й операторів, співробітників технічного відділу зовнішньої трансляції, редакторів розважальних програм та одну колегу з радіо. Оскільки профілі професій змінюються, а «мобільний репортаж» є елементом феномену медійної революції, на мою думку, дуже важливо разом випробовувати та відчувати майбутні зміни, шанси і ризики.

Тут може також ітися про здешевлення виробництва контенту, але в основному це стосується менших затрат на обладнання. Я не вірю в те, що в майбутньому ми зможемо очікувати той самий новинний контент не від команди з трьох людей, а від мобільних репортерів-одинаків із самим лише смартфоном. Ось чому в проєкті „#politag“ були задіяні групи з двох осіб, які при виконанні роботи часто змінювали одне одного: поки один колега знімав матеріал для наступного ролика, інший монтував репортаж на основі вже відзнятого матеріалу. Мова йде також про те, щоб усвідомити можливості «мобільного репортажу» та скористатися цими можливостями для виробництва іншого, нового контенту.

Адже «мобільний репортаж» — це розширення можливостей журналістики. Для мене — це суть розвитку, і це рухає мій інтерес. Я не заперечуватиму, що мене цікавлять також технічні деталі, але справжньою перевагою є сутнісні можливості новинної журналістики. Я сам працював кілька років радіожурналістом. З моменту мого переходу на телебачення я заздрив своїм колегам на радіо, наскільки гнучко вони можуть працювати на місці події, наскільки меншими стали витрати на техніку. У разі чого можна просто дістати телефон і вийти в прямий ефір. «Мобільний репортаж» по смартфону ставить тележурналістів майже в такі ж умови. Щоб повідомляти з місця події, потрібно мати лише смартфон та децищу інших аксесуарів (див. розділ 3). Якщо для виробництва контенту репортер використовує смартфон, він може також набагато довше залишатися на місці події.

Йдеться не про «або — або». Ми не збираємося продати всі відеокамери і наступного дня перейти на зйомки виключно через смартфон. Йдеться про те, щоб інтегрувати цей новий засіб виробництва в наші робочі процеси

і з'ясувати, в яких ситуаціях він нам корисний, а в яких — ні. Наприклад, смартфон варто використовувати при класичних зйомках як «другу камеру», щоб отримати загальний план з висоти пташиного польоту, або для уповільненої зйомки. А коли репортер зі своєю командою готує матеріал для вечірнього випуску новин, то за допомогою смартфона він зможе передати перші кадри на інтернет-сторінку або у Facebook.

Досі колегам з інтернет-редакцій часто доводилося ставати в чергу і розміщувати репортажі в мережі після їх трансляції на лінійному телебаченні. Як би це гірко не було, попри те, що багато редакцій проголосили стратегію «спочатку в інтернеті», але наші виробничі процеси все ще спрямовані на те, щоб матеріал був готовим до випуску спершу на лінійному телебаченні. Отже, смартфон може стати в пригоді, коли в ході другого, паралельного виробничого процесу — поряд зі звичайним — можна буде швидко розмістити в інтернеті перші кадри з місця події: оригінальний звук, який додатково записується після телевізійного інтерв'ю, короткий анонс репортера, який пояснить ситуацію на місці, або коротке додаткове інтерв'ю з головним героєм в режимі livestream.

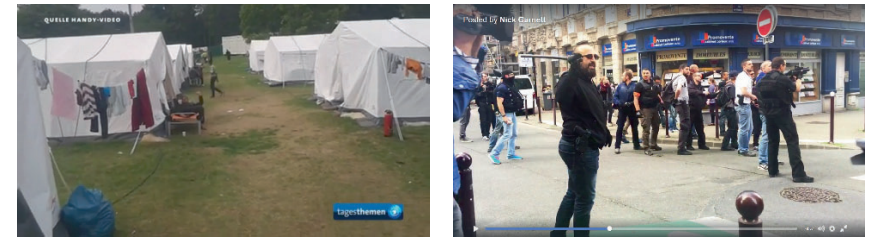
1.2 Переваги і недоліки «репортажу зі смартфона»

Іноді колеги підсміюються наді мною, коли я розповідаю їм про «мобільний репортаж». Для них я той, хто багато розповідає про майбутні технології, в реалізацію яких вони насправді не вірять. Після цього я почав розповідати про свої репортажі вже після їх виходу в ефір. І це призводило до здивування чи спантеличення: адже хоч якість та монтаж і відрізнялися від традиційних технологій і оператор або монтажер бачили ці відмінності, але часто вони не помічали таких відмінностей, які, на їхню думку, не дозволили б матеріалу вийти в ефір.

Що сталося б, якби Стів Джобс вивів свій iPhone на ринок і визначив його не як масовий, а як вузькоспеціалізований гібридний продукт для запису зображень, звуку та їх передавання, яким можуть користуватися лише оператори? Гіпотетичне запитання, яке, однак, у загостреній формі допомагає дещо пояснити: багато смартфонів можуть набагато більше, ніж ми думаємо. Адже ми часто не помічаємо самоочевидних речей: телекамера може записувати зображення. Її сучасні моделі можуть передавати ці зображення через Wi-Fi або, з додатковим обладнанням, через LTE, але навіть це не є нормою. Натомість смартфон може знімати зображення, і водночас він є комп'ютером, який може їх монтувати, а також і антенною, через яку їх можна передавати.

Смартфон — це свого роду швейцарський ніж: Марк Іган, британський тренер із #Mojo і репортер, якимось звернувся до цієї метафори, і, з мого погляду, потрапив «у десятку». Може, це і не найкращий ніж на всі випадки, але це найкраща комбінація інструментів для типової журналістської роботи.

Зображення зі смартфона ширококутні через особливості самої камери. Вони більш ширококутні, ніж зображення з багатьох віджей-камер чи фотоапаратів, що, своєю чергою, означає дві речі: з одного боку, смартфоном важко знімати у великому натовпі пресконференції, заяви політиків чи футбольні матчі, оскільки його необхідно розміщати відносно близько до об'єкта зйомки. Часто це неможливо зробити, якщо, наприклад, операторським групам відводять місця в кінці приміщення. Смартфони також мають більші проблеми при роботі у складних умовах освітлення — чи то в темряві, чи то з різким контрастом між яскравим світлом і тінню. До речі, це стосується як камери смартфона, так і дисплея: в екстремальних умовах освітлення складно компонувати та налаштувати зображення на дисплеї.

Ілюстрація 01-03, 04

Зйомки з iPhone у репортажі для програми «Теми дня» (ліворуч); пряма трансляція репортера ВВС Ніка Гарнетта з чемпіонату Європи з футболу у Франції, скриншот: Бйорн Сташен (праворуч).

З іншого боку, смартфони мають одну велику перевагу: вони є частиною повсякденного життя. Багато людей говорять через свої телефони, роблять селфі, знімають на відео себе та друзів чи родичів. Для нас, журналістів, більшого і не треба: телефон стежить за людьми, і люди говорять у телефон. З досвіду багатьох #Mojos, смартфон усуває бар'єри. Для людей, які не мають досвіду спілкування з медіа, репортер зі смартфоном уявляється більш близьким, оскільки він не так лякає, як велика знімальна група.

Репортери можуть скористатися перевагами смартфона також і **в ситуаціях, складних для зйомки**. Так, наприклад, коли влітку 2015 року Управління внутрішніх справ Гамбурга заборонило знімати в таборах для приймання